

Nombres ordinals

* Els nombres ordinals s'anomenen així perquè indiquen l'ordre o la posició que ocupen els elements en una sèrie: primer, segon, tercer, quart...

9. Escriu el nom d'aquests nombres ordinals:

16è: _____

11è: _____

6è: _____

24è: _____

8è: _____

14è: _____

10. Escriu el nombre ordinal que segueix a cada nombre:

cinquè → sisè

novè → _____

tretzè → _____

vint-i-dosè → _____

quinzè → _____

vint-i-cinquè → _____

dinovè → _____

vint-i-tresè → _____

Xifres romanes

* Els romans feien servir set lletres majúscules per escriure els nombres:

I	V	X	L
1	5	10	50
C	D	M	
100	500	1000	

Els altres nombres es formaven combinant aquests signes. Exemple d'altres números

romans:

IV 4
IX 9

XLV 45
XCIX 99

MCM 1900
CMXCIX 999

Els signes M, C, X, I es poden repetir fins a 3 cops, però V, L, D no es poden repetir:

$$\begin{array}{cccc} \text{MM} & \text{CCC} & \text{L} & \text{II} \\ \downarrow & \downarrow & \downarrow & \downarrow \\ 2.000 & + & 300 & + & 50 & + & 2 & = & 2.352 \end{array}$$

11. Practica les xifres romanes:

$$\text{XV} = 10 + 5 = 15$$

$$\text{MDL} = 1.000 + 500 + 50 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$\text{VI} = \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} = \underline{\hspace{1cm}}$$

$$\text{CXV} = \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$\text{CL} = \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} = \underline{\hspace{1cm}}$$

$$\text{DLI} = \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} = \underline{\hspace{2cm}}$$

Xifres romanes d'escriptura especial

* Algunes xifres romanes s'escriuen de manera especial:

4	1 abans que el 5 → IV
40	10 abans que el 50 → XL
400	100 abans que el 500 → CD
9	1 abans que el 10 → IX
90	10 abans que el 100 → XC
900	100 abans que el 1.000 → CM

Una lletra escrita a l'esquerra d'una altra que té més valor, resta valor a aquesta

última:

$$IV \rightarrow 5 - 1 = 4$$

$$XL \rightarrow 50 - 10 = 40$$

12. Completa i escriu amb xifres romanes:

$$19 = 10 + 9 \rightarrow XIX$$

$$54 = 50 + 4 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$45 = 40 + 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

13. Relaciona els nombres equivalents:

LXXIV

IL

LIV

XXIX

CMIX

74

29

49

909

54

En l'antiga Roma, els nombres s'escrivien amb lletres majúscules.

Usaven les regles següents:

1a Les lletres I, X, C i M es poden repetir fins a tres vegades seguides.

III → 3

XX → 20

CCC → 300

2a Una lletra a la dreta d'una altra de major valor se suma amb aquesta.

XV → 15

LXII → 62

MCCI → 1201

3a Les lletres I, X i C escrites a l'esquerra d'una altra de major valor es resten.

IV → 4

XL → 40

CM → 900

14. Escriu els 20 primers números romans:

1: _____

2: _____

3: _____

4: _____

5: _____

6: _____

7: _____

8: _____

9: _____

10: _____

11: _____

12: _____

13: _____

14: _____

15: _____

16: _____

17: _____

18: _____

19: _____

20: _____

15. Contesta aquestes preguntes amb números romans:

• En quin any estem? _____

• Quants anys tens? _____

• Escriu aquests nombres:

○ 75 - _____

○ 125 - _____

○ 555 - _____

○ 1.733 - _____

16. Relaciona:

25

XVIII

18

VI

13

XIX

45

XLV

50

XXV

20

XIII

19

XXIX

6

L

29

XX

8

VIII